

Gratia

Gratia nisi gratis est, non est gratia
«Om nåden inte är gratis, är det ingen nåd»
Augustinus

Kyrkoblاد – Evangelisk–lutherska bekännelsekyrkan
Kirkeblad – Den Evangelisk lutherske bekjennelseskirke

Nr 2 - 2016 årgang 20

Prekestol i Enebakk kirke Foto GAHj

GRATIA

Utgis av:

Den Evangelisk Lutherske
Bekjennelseskirke/
Evangelisk- lutherska
bekännelsekyrkan

Redaksjonssekretær:
Gunnar Hjorthaug.
gunnar.hjorthaug@icloud.com

Kirkestyret:

Asbjørn Hjorthaug, formann/ordf. Jan-
Erik Andersson, kasserer/kassör
Tlf: 0431/430165,
Åke Malander.v.form.
Nils Svensson.
Kjell Rydh.sekr.
Kirkestyrets adr: Rugdeveien 3
N-1823 Knapstad. Tlf/fax: 69 92 11 32

Kyrkans sv. bankgironr 5633-5136 Kirkens
no.bankkontonr. 1135.10.53102

Menigheter/Församlingar:

S:t Matteus ev luth förs., Uppsala
Kh Åke Malander, Åkerlänna 40 S-743
71Björklinge,
Tlf 018/ 356235 ake.malander@telia.com

S:t Johannes ev luth förs., Yxenhult
Församl. ordförande:Nils Svensson
Yxenhult 7510 280 40 Skånes-Fagerhult
Tlf/ 070-5559483
nils.josef.svensson@gmail.com

S:t Andreas ev.luth förs., Skellefteå
Kh Åke Malander,
ake.malander@telia.com

Den lutherske menighet, Knapstad
Mprest Asbjørn Hjorthaug Rugdeveien.3
N-1823

En Luthersk bekjennelseskirke

Stadig i den pågående offentlige kirkedebatt kommer jeg stadig tilbake til en takknemlighet over å ha et hjem i en luthersk bekjennelseskirke.

En kirke med forkynnelse med lov og evangelium som setter rettferdiggjørelse ved tro som overskrift. Forkynnelsen er gjennomsyret av nåde og kjærlighet til Gud. Ordet skal balansere slik at evangeliet skal dominerer i forkynnelse og undervisning, ikke loven.

Vi som er med i en luthersk bekjennelseskirke tror at Bibelen er Guds ufeilbare ord som er en norm, rettesnor for tro, lære og bekjennelse. Ef 2.20.

Våre barn mottar den Hellige Ånd i dåpen. De blir ett Guds barn i kraft av Jesu død for oss. Dåpen er ett sakrament som gir oss troen og syndenes forlatelse. Slik kan vi leve vi i vår dåp. Gud tar seg av oss som sine barn og påminner oss hele tiden om hva vi eier i Jesus Kristus.

Den kristne kirkes kjennetegn er Ordet og sakramentene. I skriftemålet får vi tilgivelse for alle våre synder. I nattverden mottar vi Jesu kropp og blod under brød og vin til syndenes forlatelse. Gjennom troen på Jesus eier vi en skatt som Gud gang på gang rikelig gir oss gjennom nådemidlene.

Lov og evangelium er de nøkler som utelukker egne gjerninger som frelsesvei og åpner for troen på Jesus Kristus, som er veien, sannheten og livet. Joh.3.16. Våre menigheter og forsamlinger kallar en prest som forvalter nådemidlene til medlemmene.

Vi har en liturgi og salmer/lovsanger rettet til Gud og som er basert på Hans ord.

Vi bekjenner oss til de lutherske bekjennelseskriftene i Konkordieboken fra 1580, fordi disse er en sammenfatning av hva Bibelen lærer.

Konkordieboken på svensk:

http://www.logosmappen.net/?page_id=214

Konkordieboken på norsk: [Nasjonalbiblioteket](http://www.nasjonalbiblioteket.no)

Konkordieboken på engelsk:

<http://www.bookofconcord.org>

Kilde: <https://elbk-org.danaweb1.com/om-elbk/vi-tror-och-bekanner.aspx>

Gunnar A. Hjorthaug

Anden och Ordet – tankar i pingsttid

Anden och Ordet, de två hör ihop. Låt oss börja med några tankar kring Ordet, Guds Ord, Bibeln. Vi inleder då med två fundamentala teser: *Guds Ord är inte lika med Bibeln*, och vidare *Bibeln är Guds Ord*. Det första kanske låter egendomligt, men betänk då att Bibeln, till sina äldsta delar, är bara drygt tretusen år gammal. Guds Ord fanns dock långt dessförinnan, ja vi möter det redan i skapelsen, ”Gud sade”. Ordet har alltid funnits, och det finns än idag. Gud har talat till och genom människor, genom profeterna. Men Herrens ord och tilltal kunde komma på olika yttre vis, som vid Sinai med blix och donner, skalv och basunljud, eller som för Elia vid Horeb som en stilla susning. Så har Guds Ord ända från begynnelsen kommit till människor som han utvalt och kallat, och detta har sedermera blivit upptecknat och nedskrivet. Sålunda har vi steg för steg fått Bibeln, och därmed är vi framme vid det andra vi sade, *Bibeln är Guds Ord*. Den avgörande skillnaden mellan Bibeln och alla andra skrifter är inte dess innehåll utan dess ursprung: den är gudomlig uppenbarelse, ett uppenbarelседokument. Men den har naturligtvis inte kommit fix färdig från himmelen. Den har en ju en lång tillkomsthistoria på över tusen år och via människor i vitt skilda sociala situationer och miljöer. Därför ger den också ett brokigt intryck, olika genrer och ibland ett svårförståeligt stoff och uppgifter som är svåra att förena. Hade en mänsklig, nationell redaktionskommitte utarbetat bibeln hade sådana svårigheter och ojämnheter varit utslätade och tillrättalagda. Men nu är Bibeln inte oss given på våra villkor. Vi ska läsa och bruka den, studera och försöka förstå den och tro den på dess egna villkor. Då måste vi först

av allt beakta, att Bibelns angelägenhet, dess fokus och röda tråd avser den fallna människans salighetsordning, syndares rättfärdiggörelse inför Gud, inte profana teman. Visst tar Skriften stundom upp även t.ex. historia, men dess intresse är därvid det frälsningshistoriska perspektivet, det som rör Guds församlings, kyrkans situation.

Vi ska läsa bokstavligt som det står skrivet, men inte bokstavligare än texten själv avser. ”Detta är min lekamen, detta är mitt blod” avser bokstavlig, konkret betydelse. Att ”födas på nytt” avser inte bokstavlig utan bildlig betydelse, ”av vatten och Anden”. Mänskliga språk har dessutom en hel del allmänna uttryck och talesätt som inte är avsedda att tas ordagrant efter bokstaven, vilket vi också må beakta. Det är även till stor nytta att ha i åtanke skillnaden mellan Guds Ord som det passiva, berättande ordet och Guds Ord som det aktiva, verkningsfulla ordet. Ytterligare en sak bör nämnas för oss att betänka och inse: I Skriften talar Guds omätliga vishet till oss, och detta ska vi med vårt mått av vishet och förstånd möta och ta till oss, därvid säger det sig ju självt att vi aldrig kommer att till fullo förstå allt, att mycket förblir svårt för oss så att vi får lyfta på hatten och gå vidare. Men vi får likväl i allt tro och förtrösta på Ordet, och vi göra något mer: vi ska ”äta” Guds Ord som bröd och näring för vår själ, för vårt andliga liv. Sant och visst, fast och bestående är Herrens ord.

Ämnet var *Anden och Ordet*, så nu går vi till att tala lite om Anden. Den Helige Ande förknippar vi gärna med Pingsten, men vi möter honom ju redan i gamla testamentet, ja redan vid skapelsen: ”Guds Ande svävade över vattnet.” (Bibel 2000 har här: ”en gudsvind

svepte fram över vattnet”, vad nu detta märkliga ord ska betyda.) Vi möter uttryck som ”Herrens Ande”, och i Joels bok säger Herren: ”jag ska utgjuta min Ande över allt kött”. I Jesaja 11 beskrivs Anden utifrån mångfalden i sina verkningar. Herrens profeter är uppfyllda av och drivna av Herrens Ande och talar Herrens ord och budskap. (De falska profeterna däremot drivs av sin egen ande.) Anden och Ordet hör ihop så vi. Jesus säger det klart och tydligt: ”Mina ord är Ande och liv”. Den Helige Ande talar och verkar, inte vid sidan om, utan i och genom Ordet, såväl det lästa och hörda som det synliga Ordet, d.v.s. sakramenten, dopet, avlösningen och nattvarden. Profeterna, evangelisterna och apostlarna talade Herrens uppenbarade ord. Utöver detta fordrades dock två ting: deras ord fick inte falla i glömska och försvinna, och de ska ut i hela världen. De har heller inte försvunnit; de har nedtecknats och finns bevarade åt oss, vi har Bibeln. Så ser vi återigen hur Anden och Ordet hör samman. Och Ordet skulle alltså gå ut till alla folk.

På Pingstdagen går löftet i Joel 2 i uppfyllelse. Det nya förbundet träder i kraft. Människorna får Ordet på sina egna språk. De som var där i Jerusalem då var naturligtvis judar, men nu ska Guds Ord ut även till hedningarna – på deras respektive språk. Då behöver Ordet återigen översättas, men nu går det inte längre till som på Pingstdagen; nu är det trägna språkstudier som gäller. Detta är något som kyrkan inte får försumma. För att Ordet ständigt ska vara i bruk och föras ut till folken har Kristus instiftat det särskilda predikoämbetet. I den frälsningsgärning Gud utför med det fallna människosläktet verkar han genom delar av sin skapelse, genom yttre ting. Gud använder sig av människor och jordiska medel för andliga verkligheter. Här framträder skillnaden mellan det passiva berättande och det aktiva verkningsfulla Gudsordet. När prästen läser texterna i gudstjänsten händer inget särskilt, förutom att Guds Ord som alltid är levande och kraftigt har sin fördolda verkan på var och en som hör det. Men när han i enlighet med

dopbefallningen öser vatten på barnets huvud och säger: Jag döper dig i Faderns och Sonens och den Helige Andes namn”, då sker det under som Jesus talade om: den lille syndaren blir född på nytt. Detta trots att varken vattnet eller prästen har någon pånyttfödande förmåga, men genom Kristi befallning, genom Guds ord och löfte sker det som Ordet säger. Likadant är det i fråga om både avlösningen och nattvarden.

Till sist några ord om Andens särskilda, extraordinära gåvor, som vi hör om t.ex. i 1 Kor 12. Dessa hörde framför allt till kyrkans grundläggningstid. När Petrus, Herrens apostel, försvarar dopet av hedningar säger han: ”När jag började tala föll den helige Ande på dem, alldeles som på oss under den första tiden.” Därav kan vi förstå hur snabbt dessa andegåvor började bli ovanliga och försvinna, redan på apostlatiden. Det finns å andra sidan ingenting i Nya Testamentet som säger att dessa extraordinära gåvor endast och uteslutande hörde till den första tiden, så vi får hålla öppet att de kan förekomma och kanske också har förekommit under hela kyrkans historia, utan att man gjort någon stor sak av detta.

Om någon menar sig ha en andegåva, och kanske även har den, så ska allt prövas mot Skriftens ord; den Helige Ande talar inte annorlunda idag än han talar i Nya Testamentet. Det måste också understrykas att Andens särskilda gåvor, om de förekommer, är givna för att vara till nytta och uppbyggelse för hela församlingen, inte för den enskilde innehavarens tro och liv.

Andens ojämförligt största gåva är dock att han har upptänt tron på Jesus Kristus i våra hjärtan och att han med nådemedlen uppehåller och stärker och bevarar oss i tron.

Åke Malander

Sabbatsbrytaren

”Medan Israels barn var i öknen, ertappades en man med att samla ihop ved på sabbatsdagen. De som ertappade honom med att samla ihop ved förde honom till Mose och Aron och hela menigheten. Då det inte var klart utsagt vad som borde göras med honom, satte de honom i förvar. Och Herren sade till Mose: ’Mannen skall straffas med döden. Hela menigheten skall stena honom utanför lägret.’ Då förde hela menigheten ut honom utanför lägret och stenade honom till döds, så som Herren hade befallt Mose” (4 Mos. 15:32–36).

Detta är en händelse som väcker förskräckelse. Vi kan tycka att mannen straffades oproportionerligt hårt för en ringa förseelse. Är Gud verkligen så hård? Hur skall vi förstå detta?

Sabbatsbrytaren och Guds lag

Låt oss först av allt komma ihåg att Gud hade gett ett tydligt bud om att hålla sabbaten helig och inte arbeta. Dödsstraff hade också utfärdats för brott mot detta: "Sex dagar skall man arbeta, men den sjunde dagen är en sabbat för vila, helgad åt Herren. Var och en som utför något arbete på sabbatsdagen skall straffas med döden" (2 Mos. 31:15). Med tanke på dessa klara ord kan det tyckas märkligt att det ovan, i vårt inledande citat, står att det inte var "klart utsagt vad som borde göras med honom" (4 Mos. 15:34), men detta syftar endast på det *sätt* varmed dödsstraffet skulle utföras. Att mannen skulle avrättas stod alltså klart och nu fick också

Mose reda på *hur* straffet skulle verkställas, nämligen genom stening.

Förbudet och straffet var alltså redan stadgade och kungjorda. Men var Gud ändå tvungen att verkställa det hela genom sin tjänare Mose? Är då inte Gud god och förlåtande? Vi måste inse att godhet inte är detsamma som att vara vek och överslätande, vilket är en vrångbild av verklig godhet. Gud är helig och bestraffar synd. Det är inte gott att bortse från synden. En domare är inte god om han i en rättegång friar den åtalade om denne verkligen är skyldig. För att skydda samhället från brottslingen och för att statuera exempel låter den gode domaren den åtalade få sitt straff enligt lagboken. I Ord. 17:15 står det: "Den som frikänner en brottsling och den som fördömer en rättfärdig är båda styggelser för Herren."

Sabbatsbrytaren bröt mot Guds bud och fick därför skörda följderna. Om Gud *inte* hade straffat mannen med döden hade det fått till följd att respekten för Guds bud försvunnit ur Israels folk, och ingen skulle mer frukta Gud. Till saken hör också att när Gud gör någonting nytt, när en ny ordning eller nya förhållanden inträder, är Han särskilt noga med att tydligt och klart statuera exempel genom straffande domar. Så fick Adam och Eva, såsom de första överträdarna av Guds lag, straffas med döden och utdrivning ur paradiset (1 Mos. 3:14–24). Arons söner Nadab och Abihu blev dödade av Herrens eld därför att de, såsom de första efter lagens givande på Sinai, började med falsk gudstjänst då de bar fram "främmande eld inför Herrens ansikte" (3 Mos. 10:1–3). Akan och hela hans familj blev stenade till döds eftersom de, såsom de första efter intåget i det heliga landet, bröt budet om tillspillogivning (Jos. 7:24–26). Ananias och Safira föll döda ned framför Petrus fötter därför att de, såsom de första i den nytestamentliga församlingen, ljög för den Helige Ande (Apg. 5:1–11).

När Akan och hans familj stenats till döds läser vi: ”Över Akan reste de ett stort stenröse, som finns kvar än i dag” (Jos. 7:26). Stenröset i Akors dal (”Olyckans dal”) fungerade för nästföljande generationer som en påminnelse om Guds vrede över synden. När Ananias och hans hustru Safira burits bort och begravits, läser vi att ”stor fruktan kom över hela församlingen och över alla som hörde om detta” (Apg. 7:11). Också sabbatsbrytaren är ett hälsosamt och avskräckande exempel på vad brott mot Guds bud leder till. Vi skall vara tacksamma för att

gamla förbundet. Vi skall därför självfallet inte utföra avrättningar av dem som bryter mot Guds bud. Däremot skall vi, såsom Jesus instruerar i Matt. 18:15–18, försöka föra den som syndat tillrätta. Men om detta inte går, skall vi, fortfarande enligt Jesu instruktion, använda nya förbundets motsvarighet till det gammaltestamentliga dödsstraffet: ”Då skall han för dig vara såsom en hedning och publikan” (Matt. 18:17), d.v.s. vederbörande skall drabbas av det som kallas exkommunikation, bannlysning, utslutning ur församlingen.

Gammel steinrøys på Knapstad foto GAHj.

detta finns upptecknat i Bibeln. När vi frestas till synd skall vi ha denne man och hans exempel för ögonen. Han skall vara vårt ”stenröse i Akors dal” och hjälpa oss i frestelsen. Vi behöver bli påmind om Guds helighet och vrede över synden.

Sabbatsbrytaren och kyrkotukten

Idag, under nya förbundets tid, lever vi inte längre i en teokrati såsom man gjorde under

När Josua och övriga Israel straffat Akan läser vi, att ”Herren vände sig från sin glödande vrede” (Jos. 7:26). Genom att bestaffa Akan och utplåna honom ur folket vann Israel åter Guds gunst. På samma sätt får inte den kristna församlingen glömma bort att den blir delaktig i människors synd om den tillåter det onda att fortgå i sin mitt och inte vidtar de åtgärder som Gud

föreskrivit då det gäller att stänga ute den som framhärdar i sin synd och försvarar den.

Sabbatsbrytaren och Guds evangelium

Vi har sett att Gud bestraffar synden utifrån sin helighet och nitälskan för det goda. Men ännu viktigare än bestraffandet av en lagöverträdelse i vanlig mening, är Guds handlande med sabbatsbrytaren utifrån det faktum att *den gammaltestamentliga sabbaten är en förebild för frälsningen i Kristus* (Hebr. 4).

Sedan Jesus, utan någon hjälp från vår sida, utfört det hårda arbetet – hållit alla Guds bud och burit hela syndabördan för vår räkning – har Han berett en sabbatsvila åt oss. De som tror på Honom har kommit in i vilan, i frälsningens vila. Ja, Jesus är själv i sin person vilan, sabbaten. Vi behöver inte prestera någonting, vi är frälsta av nåd allena för Hans skull. I Hebreerbrevet läser vi därför: ”Alltså finns det en sabbatsvila kvar för Guds folk. Den som har kommit in i Hans vila får vila sig från sina gärningar, liksom Gud vilade från sina” (Hebr. 4:9–10). Därför kan Jesus så milt och vänligt inbjuda alla människor till frälsningen på detta sätt: ”Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så skall jag ge er ro (vila – sabbat). Ta på er mitt ok och lär av mig, ty jag är mild och ödmjuk i hjärtat. Då skall ni finna ro för era själar. Ty mitt ok är milt och min börda är lätt” (Matt 11:28–30).

Den gammaltestamentliga sabbaten visar alltså att frälsningen innebär en vila från allt eget arbete. Istället för att mödosamt försöka förtjäna vår frälsning, får vi vila i Kristus och Hans gärningar. Han har ju gjort tillfyllest för oss. Han har arbetat hela arbetsveckan med den möda vår synd vållat Honom (Jes. 43:24) och åt oss återstår bara sabbaten, den sköna vilodagen.

Sabbatsbrytaren som dödades visar oss att den som kommer med egna gärningar inför Gud förkastas. Vi kan jämföra med Jesu liknelse i Matt. 22:1–14, där en man kom till bröllopsfesten iförd egna kläder. Kläderna symboliserar gärningarna, ens rättfärdighet inför Gud. Det slutade illa för den mannen. Han fick höra kungens röst: ”Bind honom till händer och fötter och kasta ut honom i mörkret här utanför! Där skall man gråta och skära tänder” (Matt. 22:13). Att mannen som arbetade under sabbaten dödades är ett starkt och tydligt uttryck för den bibliska och lutherska läran att en människa blir rättfärdig inför Gud genom tron allena, utan några

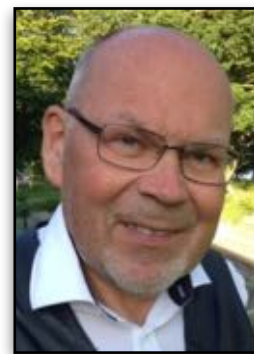
gärningar. Den som på frälsningens område utför eget arbete straffas med döden, den eviga döden! Må sabbatsbrytaren bli en evig påminnelse för oss också om detta, så att vi ”ej börjar sömma någon mantelflik” (Lova Herren 624:6) utan endast sveps in den rättfärdighetens mantel (Jes. 61:10) som är Kristus själv (Gal. 3:27).

Den högsta och främsta sanning som finns är att Gud förklarar oss rättfärdiga för Hans Sons Jesu Kristi skull. Vem som helst, även den uslaste människomask på jorden, får bli frälst och salig alldeles gratis p.g.a. vad Jesus har gjort, att Han har arbetat för oss och uppfyllt hela Guds lag i vårt ställe. Sabbaten i gamla förbundet är en underbar bild för människosläktets frälsning, men denna bild förstörde sabbatsbrytaren genom sitt vedsamlade. Det är som att världens främste konstnär målar en fantastiskt vacker tavla som i en bild visar hur vi blir frälsta. Sedan kommer någon och kluddar ner konstverket, så att människorna inte uppfattar det frälsningsbringande budskapet. Också detta bidrog till att Gud blev vred och straffade sabbatsbrytaren.

Till sist ställer vi frågan hur vi skall fira vilodag i nya förbundet, d.v.s. hur vi skall se på söndagen, som är vår gudstjänstdag. Den yttre sabbaten är ju i och med Kristi återlösningsverk avskaffad (Kol. 2:16–17, se även *Luthers Stora Katekes*, förklaringen till tredje budet, SKB, s 401), liksom alla de andra förebilderna till Kristi återlösningsverk blivit avskaffade (matföreskrifterna, tempeltjänsten, djuroffren o.s.v., se Kol. 2:16–17, Hebr. 8:5, 10:1). I den evangeliska vilodagen som vår söndag skall vara (söndagen är i kristen frihet vald som gudstjänstdag) – då vi fria från arbete i lugn och ro kan stilla oss till gudstjänst – ser vi en yttre gestalt av den inre verklighet som alltid råder för Guds barn, nämligen att vi får vila från egna gärningar i full förtröstan på Jesu gärningar. Genom Ordets predikan och nattvardens mottagande skänks oss evig salighet utan varje motprestation från vår sida. Söndagen blir vår stora glädjedag, veckans festdag, då inte bara kroppen får vila, utan hjärtat, samvetet, hoppet och tron får vila i Jesus och Hans fullbordade verk. Amen.

Lars Borgström

Litteratur i Bibelns omvärld

Skrivmaterial

Den största textsamlingen från det forntida Främre Orienten är Gamla testamentet. Det är skrivet på hebreiska och med ett äldre alfabete än det som används idag. Det skrevs på förgängligt skrivmaterial och har därför behövt kopieras för hand om och om igen genom århundradena.

Från det gamla Egypten och Mesopotamien finns numera gott om texter från två tusen år f.Kr. och äldre än så, men från Medelhavets östra kustområden finns förhållandevis få bevarade originaltexter. Skälet är att i Mesopotamien skrev man med kilskrift på lertavlor som idag kan grävas fram ur marken och läsas, och i Egypten skrev man på papyrus som bevaras bra i det torra klimatet. Fynd av alfabetisk skrift på sten och krukskärvor visar dock att man även i östra Medelhavsområdet – alldeles som i Egypten och i Mesopotamien – från äldsta tid levde i en kultur med skriftliga avtal, brev och rent litterära texter.

Även i dagens Syrien, Libanon och Israel användes således papyrus som skrivmaterial. Handeln över havet förde egyptisk papyrus till kuststäderna. Mest känd för sin import av papyrus var den feniciska staden Gebal, av grekerna kallad Byblos – ett ord för papyrus. Klimatet i området innebär emellertid regniga och fuktiga vintrar. Papyrus förstörs lätt av fukt. Skinn som skrivmaterial är tåligare, men även skinn far illa i fukten.

I staden Ugarit strax norr om Latakia i Syrien skrev man märkligt nog på lertavlor, veterligen från omkring 1350 f.Kr. fram till 1200 f.Kr. när staden gick under. Staden hade troligen skolar där elever lärde sig att skriva – inte bara på det egna språket, utan även på den ålderdomliga akkadiskan som användes borta i Mesopotamien och som var det internationellt gångbara skriftspråket. Färdigutbildade skrivare fortsatte sannolikt att använda detta språk för viktiga dokument, vilket innebar att det egna språket var

begränsat i sitt användningsområde.

Berättande prosa och poesi

I Egypten finns exempel på vanlig prosa för litterärt bruk, t.ex. berättelsen om Faraos ämbetsman Sinuhe, som under en tid var tvungen att fly undan till trakterna nordost om Genesarets sjö. Den är belagd i handskrifter från 1800 f.Kr till 1000 f.Kr.

Den berättande prosan är också den vanligaste textformen i Bibeln. Ett gott exempel är Ruts bok som antas vara nedtecknad strax efter 1000 f.Kr. Det som utmärker den korta skildringen i denna bok – liksom biblisk berättarkonst i allmänhet – är att berättaren inte beskriver vare sig natur eller människors yttre eller inre egenskaper. Människors sätt att vara mejslas ut i vad de säger och gör, inte av vad berättaren själv vet om deras inre drivkrafter. Allt berättas med minsta möjliga utblickar och i den ordning som det har inträffat fram till det avgörande tillfället.

De berättelser om gudar och hjältar som hittats i Ugarit är inte skrivna på vardaglig prosa utan nedtecknade i en poetisk form med många upprepningar och stående uttryck, likt Iliaden och Odyssén på grekiska. Den vanliga prosan använde man istället för brev och olika dokument, av vilka man hittat en mängd i det kungliga palatsets olika arkiv.

Vissa ordvändningar i de ugaritiska eposen påminner om Psaltaren in Gamla testamentet, men för att hitta något som påminner om botpsalmerna i Psaltaren får man gå till böner som hittats på lertavlor från det gamla Assyrien. Den bedjande människan bönfäller där gudarna om förskoning så att hennes brott ska bli – som det heter – ”verkningslösa” och inte slå tillbaka på människan själv. Där finns en fruktan för syndens följder

Profetior

Att kungar höll sig med hovprofeter som stödde deras maktutövning finns exempel på från det assyriska riket på 800–600-talet f.Kr. Även i Israel fanns profeter som gjorde sitt bästa för att vara makthavarna till lags. Vi kan tänka på scenen in 1 Kung 22, där Ahab har samlat 400

profeter för att få veta om kriget mot Aram ska lyckas, något som alla försäkrar att de ska göra – bara Mika ben Jimla säger emot.

Bibelns profeter – de sanna profeterna – intar en mellanställning mellan prästerskap och

Bibelbudskap på gammel kirkeklokke i Enebakk kirke foto GAHj.

kungamakt och står därmed ofta i ett spänt förhållande till båda. De är gudsmän som går Herrens ärenden, inte kungens och inte tempelprästernas. Den bibliska budbärarformeln lyder ju: "Så säger Herren". Profeten får alltså inte säga vad han själv skulle kunna tycka vore rätt och rimligt, bara det Herren meddelat honom.

Lagtexter

Vad gäller allmänna lagar så har Bibeln långt större likheter mellan de mesopotamiska texterna än med de ugaritiska. Den viktigaste utombibliska lagtexten är Hammurabis lag från

1700-talet f.Kr. Den dryga två meter höga stelen med vacker kilskrift finns nu på Louvren i Paris. I dess paragrafer regleras vad som ska gälla i ett fungerade samhälle. Där lagstiftas därför bland annat mot allmänna våldsbrott som människorov, misshandel och stöld, och där finns på så sätt likheter med flera stadgar i 2 Mos 21–23.

Många framhåller att Moses lag är humanare och ger sålunda bättre uttryck för Guds vilja. Det kan nog vara sant. Men vi måste ändå ha klart för oss att Guds vilja i *lagen*, den kan även hedningarna i viss mån uppfylla, eftersom den är skriven i deras hjärtan och gör sig påmind genom samvetet. Guds stora gåva till mänskligheten är ju faktiskt inte *lagen* – utan evangelium om Kristus.

Vad kan vi lära oss av detta?

Gamla testamentet är den uppenbarelse som den upphöjde och helige Guden, han som håller hela skapelsen i sin hand, har gett till

människorna. Där undervisas om Guds frälsning genom den kommande Messias. Att Gamla testamentets texter kommit till i den tid och den miljö som de själva vittnar om, det visar sig inte minst i vissa likheter med litteratur, lagar och dokument hos kringliggande folken.

Mats Eskhult

Den Hellige Treenighet.

Vi har feiret jul til minne om at Gud ble menneske. Vi har feiret påske der Jesus døde på korset, betalte alle våre synder, seiret over døden, synden og djevelen og vant oss en evig rettferdighet for Gud. Vi har også feiret pinse til minne om Den hellige Ånd som utrustet apostlene slik at de kunne virkeliggjøre misjonsbefalingen om å gå ut til alle mennesker med evangeliet.

Den Hellige Ånd ga dem kraft, visdom og innsikt slik at de kunne skrive ned Guds ord til oss. I Bibelen bor Den Hellige Ånd og gjennom Guds ord gir han oss troen på Jesus Kristus og tar bolig i oss. Slik kan Han få bevare oss til vi når himmelen. Alle trådene samles på Den Hellige Treenighetssøndagen. Oppsummert handler alt sammen seg om ett eneste tema: Hvordan blir jeg et Guds barn, og hvordan bli bevart som en kristen? *«Ingen kan se Guds Rike hvis han ikke blir født påny... Den som ikke blir født av vann og Ånd, kan ikke komme inn i Guds rike. Det som er født av kjøtt er kjøtt, Det som er født av Ånd er Ånd.» Joh. 3,8f.*

Slik underviser Jesus Nikodemus om veien til salighet etter at han hadde stilt Jesus spørsmålet: Hvordan bli et Guds barn? Jesus slår fast her at for å få et menneske

over fra mørket til lyset så er hele Treenigheten i aksjon: Gud Fader, Guds Sønn og Gud Den Hellige Ånd. Det er Guds eget verk. Det som er født av kjøtt er kjøtt. Av en syndig menneskenatur kan det ikke komme annet enn synd. Det er umulig for et menneske å føde seg selv på nytt. Vi er og forblir syndere av naturen. *«Dere var en gang døde på grunn av misgjerningene og syndene deres.» Ef 2,1* Skal vi bli et Guds barn må vi skapes på nytt ved vann og Ånd, sier Jesus. I dåpen lyder Guds Ord som blandes med vann: Til Faderens og Sønnen og Den Hellige Ånds navn. Her virker Den Hellige Ånd gjennom Guds ord og omskaper barnet til et Guds barn. Grunnlaget for dette er at Gud ble menneske, Jesu død på korset, oppstandelsen og at den Hellige Ånd gir oss troen.

«Jeg er det sanne vintre, og min Far er vinbonden.» Joh 15,1

På denne søndagen møter vi teksten om Jesus som det sanne vintreet.

«Jeg er» er navnet på Gud. Jesus er sann Gud.

Gud Faderen og den kristne menighet.

Faderen er vinbonden. Hans arbeid består i å ta bort ufruktbare grener og renske levende grener slik at de bærer mere frukt. Dette kan være en smertelig prosess. Vi må være forberedt på Faderens tukt. Jesus sa om disiplene at de skulle få møte lidelse, forfølgelse og martyrdød fordi de bekjente Jesu navn. Dette skal de se på som vingårdsmannens arbeid. Det kan være nød, ulykker, strid i en forsamling som

Gud tillater. Det er ikke tegn på at Gud straffer og fordømmer og er sint. Nei det kan være et uttrykk for Guds nåde og omsorg og kjærlighet. Han kan tillate at djevelen og verden angriper oss, men vi skal vite at dette inngår i vingårdsmannens vedlikeholdsprogram for å bevare oss og styrke oss. *«For den Herren elsker, viser han til rette, og han straffer hver sønn han tar seg av.» Hebr 12,6.* Det inngår også i denne tukt at han skal bevare oss fra den falske lære. Det Guds ord sier er synd skal fastholdes som synd. Ved loven renses grenene, og de får kraft og styrke ved evangeliet slik at de bærer mere frukt. Faderen tillater ikke at falske lærere får overhånd. Derfor er kamp og strid en smertelig, men nødvendig renselsesprosess for at forsamlingen skal bli bevart og bære frukt. Grener som er falske og ufruktbare skjæres vekk. *«Den som ikke blir i meg, blir kastet utenfor som en gren og visner. Og grenene samles sammen og kastes på ilden, og de brenner.»*

Gud Sønn og den kristne menigheten.

«Dere er alt rene på grunn av det ordet jeg har talt til dere.» Joh 15,3 Hvorfor skal Faderen rense grenene når de alt er rene? Den renhet det her er snakk om er gitt oss helt uten vår medvirkning. Den kommer ikke som en følge av at Faderen tukter oss. Dette er en renhet som bare gis oss gjennom evangeliet. Dette er ikke en renhet som vi selv bidrar til. Den kommer til oss helt uforskyldt og gratis. Men hvordan vet vi at vi er rene? Ved å se på oss selv finner vi alt annet enn renhet og hellighet. Jesus sier klart at dere er rene på grunn av ordet fra Gud. Å være ren er å være rettferdig. Denne rettferdigheten erklærer Jesus overfor oss gjennom at vi tror på han. I dåpen fikk vi denne renhet gjennom ordet som var forenet med vann. Jesus tilbyr de urene en renhet som allerede finnes. *"Dere er alt rene på grunn av det Ordet jeg har talt til dere."* Dette kommer klart fram i skriftemålet der du

bekjenner dine synder og du erklæres ren og rettferdig i kraft av Jesu død og oppstandelse. Når presten sier: *«Jeg forlater deg alle syndene for Jesu Kristi skyld»*, så er det Kristi ord som lyder. Derfor skal du være sikker på det gjelder deg. Ikke på grunn av hva du selv tenker, gjør og føler, men på hva Kristus i avløsningen sier til deg. Vi er altså ikke rene på grunn av vår anger og bekjennelse eller tro, men bare gjennom Guds ord.

Den Hellige Ånd og den kristne menigheten.

Ingen kan bli i Kristus og i hans Ord uten gjennom Åndens gjerning. Jesus har sagt at mine ord er ånd og liv. Der Gud Ord leses og forkynnes rett, der er den Hellige Ånd. *«Mens Peter fremdeles talte, kom Den Hellige Ånd over alle som hørte Ordet.» Apgj. 10,44.*

Bibelen taler også om Åndens frukter: *«Når dere bærer mye frukt blir min Fader forherlighet, og da er dere mine disipler.» Joh 15,3* Ånden virker gjennom ordet og nådemidlene. Når vi gjennom Den Hellig Ånd har blitt satt i forbindelse med Kristus og blitt innpodet i ham, kommer også Åndens frukt. Hans oppgave er å forherlige Kristus. Han skal gjøre Kristus stor for oss. Slik tvinger Ånden fram Åndens frukt. Dette for at Faderen skal herliggjøres. Ved troen kommer kjærligheten til Gud og til nesten. *«Liksom Faderen har elsket meg, har jeg elsket dere. Bli i min kjærlighet.»* Å bli i Kristi kjærlighet er å bo i Ordet om Kristus. Da får Ånden arbeide med oss. Denne kjærligheten kan vi ikke ha for oss selv. Den skal vi la flyte over til våre medmennesker som Gud har satt oss sammen med i hverdagen, i familien, i forsamlingen, i vennekretsen, på jobb og på skolen. *«Vi elsker fordi han elsket oss først.» 1Joh. 4,19f.* En annen frukt er bønningen. *"Hvis dere blir i meg og mine ord blir i dere, da be om hva dere vil og dere skal få det."* Bønnehørelse er knyttet

sammen med det å være en kristen og bli i ordet. For en rettighet vi har fått. Tenk å få gå inn for Guds ansikt og be om hva vi vil!

for deg og meg. Måtte Han få bevare oss alle slik at vi kan nå det målet han har satt for oss i himmelen. Amen.

Asbjørn Hjorthaug

Så har vi sett hvordan Den Hellige Treenighet satser alle krefter i omsorgen

Den Hellige Treenighetskatedral, utvendig mosaikk av Evgeniy Klimov, i Pskov i Russland. Dette er en reproduksjon av et ikon malt av Andrey Rubluov. foto GAHj.